I

Ніщо так не приваблювало Яриночку, як величезний диск Землі на темному оксамиті неба. Коли їй щось боліло, і вона плакала, аж заходилась, мама несла її до оглядової Вежі, примовляючи:

— А ми ось Землю побачимо!.. Земля така велика, гарна…

І диво дивне: як тільки Яриночка побачить над собою голубуватий диск, одразу втихає. Дивиться своїми зеленими оченятами — не змигне.

А як зіп’ялася на ноги, то, бувало, вчепиться за мамину руку і тягне до Вежі. Задере голівку й дивиться, дивиться. М’яке сяйво Землі радістю сіється в її душу — очі їй зблискують усміхом, а на щічках з’являються ямки. Може, коли б тут ще були діти, вона б з ними гралася, а так у малої тільки й розваги, що милуватися Зем-лею. Ото не відводить від неї очей і питає:

— Отам ви з татом ходили?

— Так.

— А в яких скафандрах — червоних чи золотистих?

— На Землі люди ходять без скафандрів.

— Справді?

— Авжеж. Землю вкутує атмосфера, і житла там не в гірських тунелях, як оце тут, а на поверхні…

— А метеорити? Вони ж можуть зруйнувати…

— Атмосфера захищає і від метеоритів — рідко який з них долітає до поверхні Землі, майже всі згоряють у повітрі.

— Як це?

Розповісти про повітряну оболонку, що вкриває міста й села, ліси і гори, було легше, аніж про річки, мо-ря й океани. Яринчина свідомість чомусь не могла вмістити такої картини. Може, тому, що найбільший басейн у їхньому Лунополісі має у довжину сто метрів і в ширину двадцять п’ять. Про які ж кораблі, шторми й острови можна говорити! І як їй поясниш: чому вода не ллється із Землі на Місяць? Доки не побачила навчального фі-льму про моря й океани, дотий й не вірила, думала, що мама розповідає казку.

— А чому ж не видно ні людей, ні навіть кораблів? — дивувалась Яринка.

— Бо дуже далеко, — зітхала мама, — ох, і далеко від нас Земля!

А коли батько полетів до рідної планети у відпустку, мана показувала Яринці овал Чорного моря:

— Там зараз літо, наш тато купається.

Мала видивлялась до болю в очах, наче сподівалась побачити свого тата на березі моря.

Наступного земного року на відпочинок до рідного краю зібралась мама.

— А я? — розширились очі в Яринки, і в них було повнісінько смутку. — Хіба я…

— Ти ще маленька, як стебелинка, — мама пригорнула тендітне тільце, — от підростеш…

Випроводжаючи маму на космодром, Яринка заплакала, і батькові нелегко було потім заспокоїти мале-ньку доню.

— Ну, годі, Яриночко, ти ж у мене вже школярочка!

— Школярочка? — Мала схилила голівку і, взявшись у боки, хитро спитала: — А де школа?

Першої миті батько розгубився.

— Ну, я маю на увазі твій вік…

— А де школа? — повторила Яринка. — Я хочу до школи!

— Ага… так… — бурмотів батько, — школа… Ну, що ж, раз ти в Лунополісі одна ученичка — відкриє-мо школу вдома. Давай.

— Давайте.

Правду кажучи, батько спочатку думав, що це буде "гра в школу", а потім, коли почав… Адже донька мусить одержати освіту! І незабаром домашня школа запрацювала: в Лунополісі були науковці найрізноманітніших галузей, і кожен охоче погодився стати навчителем Яринки.

Але й тепер споглядання Землі було її найбільшою втіхою. Наче магнітом тягнуло дівчинку подивитися на Голубу Планету. І якщо батьки не мали часу, то вона сама йшла до Вежі — там уже до неї звикли. Забиралась на верхній майданчик і все дивилась, дивилась на велетенське округле дзеркало, що нависло над Місяцем. Про що вона

думала? Які образи снувалися в її маленькій голівці? Минала година за годиною, а дівчинка сиділа камінцем. Тоді, бувало, підійде хтось із чергових і, торкнувши її за плече, лагідно скаже:

— А чи не пора, Яриночко, додому? Ти ж, певне, ще й уроків не повторила!

Яринка підведеться, проспіває "до побачення" і неохоче почапає до ліфта.

Їй часто снилась Земля. І з яким зачудуванням розповідала дівчинка свої сни! Наче вона летить понад гаями, річками, полями — летить високо, їй лячно, аж дух забиває, але й радісно водночас. А коли починає пада-ти, вся мліє від страху — от-от уб’ється! Та Земля підстеляє м’яку постіль, і Яринка жодного разу не вдарилась. А літала вві сні частенько.

Батьків її сни цікавили передусім як психічне явище — звісно, медики. Тато починав розвивати свою те-орію так званого парадоксального сну, коли в сплячої швидко рухаються очні яблука, наче вона за чимось стежить. І хоч моторні центри спинного мозку загальмовані — організм насторожі. Це, мовляв, бадьорість у сні, готовність до боротьби за існування — психічний стан, який людина одержала у спадок від своїх диких пращурів.

Мама, звичайно, заперечувала:

— Облиш, не треба заплутувати. То її враження трансформуються в хаотичні образи.

— Які враження? Вона ж не була на Землі!

— А фільми, а телевізор, а фото?

— А, а, а… — іронічно повторював батько. — То чому ж вона літає? І я літав отак у дитинстві, і ти теж, мабуть…

— А, — уже навмисне "акала" мама, — нашого батька не перебалакаєш. Краще ходімо, Яринко, до ба-сейну.

Йдучи під кам’яним склепінням тунелю, Яринка все щебетала:

— А чи є такі люди, що літають… без нічого?

— Це тільки вві сні, донечко, таке буває. Закони природи невблаганні… — Вона тяжко зітхнула, наче на серце наліг камінь.

— А чому тут дітей немає? — раптом спитала Яринка. — Відправили на Землю?

— Ні, тут дітей не було, ти — перша на Місяці… — Знову тяжко зітхнула мати.

Хоч як уникали батьки розмов про свою рідну планету, але настала хвилина, коли Яринка сказала бать-кам:

— Я хочу на Землю. Адже я вже не маленька? — Легенькою ходою підійшла до мами. — Ну, ось встань-те і побачите.

Мама, силкуючись усміхнутися, підвелася з крісла. Яринка стала з нею поруч — майже рівна!

— Ах ти ж хитрунка! — посварилась мама. — Наділа мої черевики на високих підборах.

— Одразу підросла, — докинув батько.

Жартами та сміхом тоді й відбулися, але це була, звичайно, тільки відстрочка. І не зогляділись, коли Яринка стала Яриною — дівонькою з великими розумними очима на блідому, ніби аж синюватому лиці. Завжди серйозна, може, аж занадто, вона викликала в матері якусь невиразну тривогу, передчуття лиха.

— Ну от… — сказала якось Ярина, коли скінчилася телепередача, і вони втрьох сіли вечеряти в малень-кому боксі, що правив і за кухню, й за їдальню. — Я скінчила програму середньої школи…

— Це добре, — сказав батько. — Підеш працювати, хоча б лаборанткою Біохімічного центру. Чи, може, хочеш до астрономів?

— Але я не маю атестата зрілості.

— Он воно що! Це ми влаштуємо.

— Значить, я полечу на Землю складати екзамени? — зраділа Ярина. — Ох, і здорово! Нарешті!

— Нащо тобі така тяжка подорож? — спохмурнів батько.

— А як же інакше? — здивувалась Ярина. — Я ж так старалась…

"Як він викрутиться? — подумала мати, з перебільшеною ретельністю розрізуючи помідори на салат.— Ну, що тут можна сказати?"

— Як інакше? — перепитав батько. — Відеофон.

Материна рука, стискуючи срібного ножа, піднялася та так і застигла в повітрі, вся її постать зіщулилась в чеканні: як реагуватиме Ярина? Це ж і справді хороша ідея — відеофон!

А Ярина мовчала. Батьки насторожено, очікувально дивилися на доньку, а вона підперла голову блідою рукою й мовчки втупила погляд у стіну, ніби вперше побачила грубу кам’яну кладку.

Мовчанка ставала важкою, нестерпною. І коли Яринині очі наповнились слізьми, на щоках у батька з’явилися жовна, а мати не витримала, швидко підвелася й вийшла. Саме тієї миті, коли вона була на порозі, Ярина раптом відчула, чітко сприйняла її уривчасту думку: "А може, сказати?.. Бідне дитя… Скільки ж мож-на…" Двері зачинилися, і цей миттєвий зв’язок обірвався.

II

"Добре все-таки, що в усіх одна частота, — подумала Ярина, — і нічого такого він не може сказати…" Якщо по правді, то їй було б приємно, коли б Гена висловив те, що сяяло в його великих очах. Та вона не на-смілювалась навіть собі признатися в цьому. Перезирнуться крізь великі скафандрові окуляри та й розгортають лопаточками чорний місячний грунт. Рухи мають бути плавні, обережні, бо одразу здійметься хмарка пилюки.

— Я не сподівався, що розкопки на Місяці важчі, ніж на Землі, — лунає в Яриниих навушниках. Вона могла б і не відповідати: адже з таким повідомленням можна звертатися до всіх. Але Гена дивиться на неї й до-дає: — Правда ж, Яринко?

— Не знаю, — шепоче вона. — Я на Землі не бувала…

— Що-о?

— Я народилась і виросла тут…

— Ох, як цікаво! Селенітка!

Гена здивований! Гена вражений, Гена захоплений! Він закидає дівчину запитаннями, аж поки керівник експедиції — молодий, але строгий професор-німець — не зауважує:

— Чи не забагато ви балакаєте, Геннадію?

— Vekzeihung! — весело вигукує аспірант. — Пробачте! Мовчу. Я ж не знав, що Ярина — селенітка…

— Геннадію!

— Gut! Мовчу. Все.

Відтоді й приліпилось до дівчини — Селенітка.

Праця з палеонтологами "і археологами імпонувала Ярині, хоч вона й не розуміла їхніх захоплень. Знай-дено скам’янілі рештки дерев — ну й що? Життя було і є скрізь. Скафандр відділяв її від цікавих поглядів, а після професорового зауваження навіть Гена не надокучав їй розмовами. Тільки інколи кине слівце–друге, та й то по роботі. Годинами Ярина спокійно, неквапно відгортала чорний, як рушничний порох, пісок і думала про своє. Того вечора, коли батькам уже ніяк було відмагатися, вона взнала нарешті свою таємницю. Земля для неї — заборонена зона, там її чекає загибель. Порушивши Кодекс космонавта, мама свого часу приховала вагіт-ність, і на дитині позначились фізичні параметри Місяця: у шість разів менше тяжіння, майже нульове магнітне поле. Медичний висновок суворий і невблаганний: серцево-судинна система не витримає ні короткочасного перевантаження під час посадки на Землю, ні перебування на її поверхні…

Розчулена мама, пригортаючи Ярину, шепотіла: "Це я відібрала в тебе Землю… я прирекла тебе…" На-віть коли вона мовчала і тільки важко дихала, Ярина сприймала її болісні думки і щемливі жалі. З тих пір вони з мамою зблизились і подружили якось по-новому, інакше, ніж

до того. Чи, може, Ярині так тільки здавалось тому, що відчула себе дорослою? Мама порадила їй працювати на розкопках. "Ти ж мусиш глибоко вивчати свою рідну планету, — сказала, винувато усміхаючись. — Адже ти на Місяці — первісток".

Мама подумала, що донька заспокоїлась. Насправді ж Ярині тепер ще дужче кортіло на Землю. Ну, хоча б краєчком ока поглянути на синє море, зелені трави, хоча б краєчком вуха почути щебетання птаства… Невже їй ніколи, до самої смерті, не вдасться вирватись з оцієї великої в’язниці?

Ярина аж голову підвела, та побачила тільки високі краї розкопу, а над ними — чорне, покраплене зоря-ми, небо. Землі звідси не видно було — затуляла стрімка скеля. Дівчина зітхнула й знову взялася за роботу. Ра-птом скребок черконув по каменю. Обкопала, вийняла, обчистила щіточкою. Це був не зовсім правильний куб з довжиною ребра не більше 25-ти сантиметрів. На одній із граней камінь мав лійкоподібну виїмку.

Ярина підвелася й віднесла знахідку професорові, який працював у другому кінці розкопу. Поклавши скребок і щіточку, він деякий час мовчки розглядав камінь, особливо заглибнику.

— Слухайте… — нарешті урвав мовчанку. — Та це, здається… Де саме лежала ця річ? Покажіть.

Незграбно перевалюючись у своєму золотистому скафандрі, він потупав за Яриною.

— Ось тут, — показала дівчина ямку, напівзасипану лискучим порохом. — А що?

— Це… така знахідка…

їх оточила вся різномовна група археологів, і, за винятком одного скептика, всі схилялись до тієї думки, що цей камінь оброблений розумною рукою, що він, певне, призначався для добування вогню!

— Вітаю вас! — вигукував Геннадій. — Епохально!

Ярині було трохи ніяково, але захоплення цей камінь у неї не викликав. Ну, знахідка, може, навіть цінна, якщо зважити, що це ж на Місяці…

На Яринину ділянку професор поставив ще трьох чоловік, серед них Геннадія, та як вони не старались — нічого не знайшли. А Ярина протягом кількох годин відкопала ще кілька дрібних камінчиків, у яких вчене око професора розгледіло наконечники стріл.

— Та їй сама Селена допомагає! — жартував Геннадій. — Недаремно ж вона — Селенітка! Слухайте, Яринко, та ви щаслива, як ніхто, а чому у вас очі сумні?

Після роботи він запросив її до Клубу, де можна порозмовляти без ніяких ларингофонів, своїм природним голосом.

Тут, у світлих залах, наповнених свіжим повітрям, люди відчували себе вільно, розковано, хоч і перебу-вали в надрах масивної гори.

Геннадій був у піднесеному настрої, сипав дотепами, веселими, хоч інколи й грубуватими жартами. Та розсмішити Ярину йому не вдавалось — крижинки суму не танули в її очах.

"Така гарна дівчина, а засмучена… — думав юнак, навіть не підозрюючи, що вона чує його думки. Та й ніхто ще не знав про цю її здатність. — Невже безнадійно закохана? А кого вона тут покохала? Хіба є хтось кращий за мене?"

Ярина усміхнулась, і він по-змовницькому стиснув їй лікоть.

Ішли під руку анфіладами кімнат, говорили про всяку всячину, але Ярина чула і його думки:

"І що в ній такого… Тонкий стан, гарні ноги… Очі зеленкуваті… Синє волосся — як небо над Землею літнього вечора. Красива. А що таке краса… Пропорції тіла… Ет, вигадка, уява. Хитрість природи. Інстинкт самозбереження, продовження роду… А то вчадієш, і — краса, поезія, кохання… Але ж це хвилює… Таки по-езія… От якби поцілувати… Дяка природі за таку хитрість… Ні, вона таки незвичайна дівчина. Щось таємниче, неземне… справді неземне… Селенітка… Місяць поставив свій карб… Яке лице… Пройтися б з нею по Хре-щатику… Хлопці в’язи собі позвертали б, озираючись…"

Ярина зніяковіла, розгубилась і випалила:

— А гарно в Києві… на Хрещатику?

Запитання було таке несподіване, що Геннадій аж здригнувся.

— Там казково! — вигукнув і подумав: "Ти диви… її думки співзвучні моїм. Це здорово…" Уголос по-чав розказувати про центральну магістраль Києва:

— Якби ви знали, як там гарно увечері. І що цікаво — довжелезний проспект освітлюється кишеньковим ліхтариком. Так, так, я не жартую. Над серединою Хрещатика висить велетенська призма, всіяна кришталевими кульками. Це — справжнє чудо освітлювального мистецтва. У ній сяє одна-однісінька лампочка на шість ват, але оптика створює такий фейєрверк, наче там безліч світильників і кожен дає міріади відтінків. Фестиваль ко-льорів!

Ярина зітхнула:

— Це важко й уявити…

— А хочете погуляти по Хрещатику?

Дівчина одразу спохмурніла, і знову в її очах спливли крижинки суму.

— Не треба про це…

Геннадій лише плечима знизав — не треба, мовляв, то й не треба. Подумав: "Мабуть, батьки суворі, не пускають саму на Землю, та якби вона схотіла… Ну, як її умовити?"

Яринині губи скривилися в гірку посмішку. Чудний цей Гена. Умовити… Та вона б…

Зупинилися біля оголошень.

— Погляньте, Ярино, — Геннадій кивнув на табло, — чи це не те, чого нам не вистачає для щастя?

Перед ними сяяли рядки, то збігаючись у зелене коло, то шикуючись у прямі червоні лінії:

Чи ви знайомі з Мельпоменою?

Записуйтесь у драмгурток!

Відеофон № 21.

— Ну, то що, Ярино, зіграємо Ромео і Джульєтту?

Він очікувально, майже благально подивився в її великі очі, опушені густими чорними віями, і гарячково думав: "Хоча б згодилась... треба, треба, щоб згодилась .. а чому б і ні... тоді у вільний час..."

— А це — ідея, — усміхнулась Ярина. — Тільки не знаю, чи вийде з мене Джульєтта...

— Та ви... Ось побачите, Ярино!

Зазвучала тиха, ніжна мелодія. Геннадій зупинився, приготувавшись зробити перше "па", Ярина поклала руку йому на плече — і попливли, полинули в танці.

"Познайомитися з її мамою, обов’язково, — думав Геннадій. — Екскурсія на Землю, а я ж повезу експо-нати, та найкращий серед них..."

Ярині було дуже ніяково: наче підслухувала. Чи попередити? Це його відштовхне... Сказала:

— Може ви, Геннадію, завітаєте до нас? Познайомитеся з моїми батьками...

— Охоче! — вигукнув юнак і одразу подумав: "Ох, і здорово! Як збігаються наші наміри!"

Посмішка знову освітила їй лице, і він ледве стримався, щоб не підхопити дівчину на руки.

III

Яринину маму в Лунополісі знали, звичайно, всі. Спочатку як лікарку, а потім як матір першої дитини на Місяці. І не лише знали, а й поважали.

Деякі жінки навіть заздрили її популярності. Отож, ковзнувши оком по Карточці польоту, черговий космодрому приязно сказав:

— Ви помолодшали, доктор!

— Дякую за комплімент.

Пасажирка, схиливши голову, поспішливо пройшла до шлюзу.

— Щасливого польоту! — гукнув навздогінці черговий, та вона не обернулась, бо вслід ішли інші паса-жири, а надто поспішав молодий археолог з чорним лискучим саквояжем у руці. До старту лишалися лічені хвилини. Ось уже овал невеликого люка пасажирського відділення наглухо закрився, у шлюзі замигала зелена лампочка, і черговий натиснув кнопку. Гофрована труба шлюзу поволі склалася в гармошку і разом з кабіною чергового в’їхала в тунель. Тепер лише на телеекрані можна було бачити, що робиться, назовні, за сталевим щитом.

Навколо ракети заклубочилась біла хмара, і сигароподібна машина, зблискуючи на сонці, легко пішла в темно-оксамитове небо Місяця.

Саме в цей час до кабіни чергового підбіг високий чоловік у сірому спортивному костюмі. Певне, дуже поспішав, бо захекався, а на чолі виступили крапельки поту.

— Хотіли щось передати дружині? — співчутливо спитав черговий. — На жаль…

Чоловік і сам уже побачив, що спізнився.

— Ех… — махнув рукою і, нічого не сказавши, побрів назад.

На пероні електрички на нього чекала дружина.

— Це чортзна-що! — процідив сердито. — Ну, як ти могла?

Вона мовчала. Видно було, що їй дуже тяжко, обличчя аж потемніло від тривоги.

— Ти розумієш, що накоїла?

Чоловік окинув холодним поглядом її беззахисну постать. Губи їй здригнулися, та вона здужала стулити їх і мовчала.

Нарешті підійшов вагон, і вони поїхали.

А в цей час Ярина лежала в пасажирському салоні, умліваючи від радості й страху. Раділа, що нарешті летить до вимріяної Землі, боялася, що коли батько дізнається та попросить начальника космопорту…

Почувши її гарячий шепіт, Гена спробував усміхнутись, але усмішки не вийшло — від перевантаження набухають щоки, губи не слухаються. Але все-таки почав заспокоювати дівчину. Ну, й Селенітка! Запрацював механізм Космічної траси, і тут уже ніякий начальник не може завернути ракету…

Салон тісний, лежаки розташовані віялом — ногами до середини, головами — до м’якої оббивки. Місця Ген-надія і Ярини поруч, і, коли через наростання швидкості не можна було перемовлятися, вона все-таки влов-лювала його думки:

"Ох, і здорово… мама молодчина, згодилася. А той мало не впізнав… треба було більше гриму… А як витримає посадку… витримає… важко буде… витримає…"

"Так, мама добра, — думає й собі Ярина. — Та коли б не Гена, — нічого б не вийшло. Ну, й мастак гово-рити! А як це дотепно із гримуванням… Адже медконтроль не пропустив би нізащо… А мені й нічого… Невже це справді я лечу? Чи, може, це сон? Марення наяву?"

Ярина хотіла підвести голову, щоб подивитися на Гену, окинути поглядом округлий салон з мовчазними пасажирами, сіпнулася й не змогла навіть зрушити з місця. В очах попливли рожеві кола, у вухах зашуміло. Голова була важка.

"Значить, таки правда: лечу! — подумала Ярина. — Ми в космосі".

Раптом вібрація стихла, зникли шуми, і стало так легко-легко. Ярина аж усміхнулася, здалося, що вона пушинка, і, коли б не ремені,— опинилася б під плафоном, що білястим оком дивився зі стелі, так само оббитої м’яким коричнюватим пластиком.

— Ну, як? — із-за бортика на Ярину дивився Гена. — Правда, гарно?

— Так.

— Тільки лоскітно трохи.

Почувся голос стюардеси:

— Можна перевести лежаки в положення "сидячи". Кнопки праворуч.

Тепер пасажири сиділи кружка і могли бачити одне одного. Ярина скинула беретик, і голубе волосся хмариною знялося над головою.

— Пробачте, — звернувся до неї статечний чоловік, витираючи хусточкою розчервоніле обличчя. — Я думав, що ви — доктор…

Ярина не знала, що йому сказати, але й тут її виручив Геннадій:

— Її завжди плутають з мамою. Дивовижна схожість!

Чоловік недовірливо мгукнув, але більше в розмову не встрявав. А Геннадій так і сипав:

— Перший екзамен, Ярино, ви склали успішно, Земля вас любить, це ж ясно, обійми її будуть міцні, але не бійтеся, витримаєте, лежаки амортизують, і, між іншим, давайте перейдемо на "ти", у космосі, в невагомості, згода?

Дівчина зашарілась, опустила очі. Не встигла нічого сказати, як він провадив далі:

— Так ось, Яринко, тільки ми ступимо на борт великого космічного корабля, перед тобою одразу…

— Якого корабля? — перебила Ярина. — Про що ви кажете?

— Не "ви", а "ти", ми ж домовились, і космос цьому свідок. А про що я кажу? Про Землю. Це ж великий космічний корабель, і всі люди — космонавти. В ескадрі, яку Сонце веде на просторах Всесвіту, Земля — най-краще устаткований корабель. Які багаті палуби і трюми! Які розкішні басейни! Це не те, що твій Місяць — ні атмосфери, ні води…

Геннадій дав волю своєму красномовству. Хлопець і так був не з мовчунів, а тут ще кортіло похизувати-ся перед дівчиною. Часом і Ярині вдавалося вставити слівце, але вона охоче слухала. Геннадієві балачки відвертали її від нелегких думок про посадку "на борт великого космічного корабля", заглушували тривожні передчуття.

Висмоктавши із тюбиків "обід", Геннадій комічно заплямкав і сказав:

— Калорії... А на смак наче зубна паста. Ось побачиш, яка смакота на Землі! Підемо в ресторан...

Дівчина відчувала — Геннадій і сам побоюється, може, тому й словами сипле. Зітхнула:

— Скрізь побудемо на зеленому вашому... твоєму кораблі. Якби тільки...

Та як не готувала себе Ярина до приземлення, воно виявилось у сто крат страшнішим і тяжчим.

— ...Просьба до пасажирів зайняти положення "лежачи".

Ярина дивилася на плафон, і в міру того, як її голова наливалася свинцем, світло плафона пригасало, тьмарилось і нарешті погасло. Тіло терпло, німіло від жахливого болю, Ярині здалося, ніби на неї обвалилася гора. Відчуття болю зникло, тільки перед очима плавали чорні плафони, і з них падали снопи чорного промін-ня. Оце і є смерть? А що ж буде...

Ракета ввійшла в густі шари атмосфери, і навстріч їй шугнула Земля.

IV

Перше, що почула Ярина,— монотонний, заспокійливий шум. Наче їй щось шептало: спи, спи, спо-чинь...

Розплющила очі — над нею похитуються густолисті крони дерев, і крізь те зелене мереживо голубіє якесь незнане видиво. Небо? Невже то небо?

Зажмурилась, розплющила знов — не зникає. Дерева похитуються під вітром, шумлять, а воно — глибо-ке, бездонне — обіймає все: і гаї з їхніми шумами, і моря, і гори… Яке ж воно прекрасне…

Ярина дивиться і п’є, п’є небесну голубінь, і їй легшає в усьому тілі. Ой, як ніжно колихають її долоні Землі! Глибоко в небі зринають якісь темні грудочки. Птахи ширяють, ну, звичайно ж, то птахи. Ось вони спус-тились нижче. Крила, крила… Це ж чудо природи…

— Ожила! Чуєте, вона розплющила очі!

Чий це голос? Хто це говорить? Ярина силкується щось пригадати, але ніяк не може зосередитись. Поряд гомонять, вона пробує повернути голову, і, коли це не вдається, скошує очі, щоб таки побачити, хто тут є. Нікого не видно, тільки дерева із світло-коричневими та білими стовбурами. Поміж гіллям пурхають пташки, в деяких червонясті вола, а на самісінький вершечок білокорого дерева сів довгохвостий білобокий птах, гойдну-вся кілька разів, заскреготав і полетів геть. Ярина проводжала його поглядом, і нараз їй здалося, що й дерева рушили вслід за тією птицею.

М’який поштовх. Над нею схилилося чиєсь обличчя. Сивуваті брови, примружені очі.

— Як ви себе почуваєте?

Ярина хоче сказати, що їй хороше, гарно, але слова застряють у горлі.

— Не хвилюйтеся, бачу — все йде на краще.

…Сім днів і сім ночей в Інституті космічної медицини йшла боротьба за життя юної селенітки. Коли дів-чину винесли з ракети, серце її

зупинялося, пульс був ниткоподібний. Посинілі губи не ворушилися, очі не реа-гували на світло.

— Шок.

— Лице Гіппократа.

І Геннадій бачив тінь смерті на Яриниому обличчі, але короткі фрази, якими перекидалися лікарі, вці-ляли йому в самісіньке серце.

— Вона житиме?! Скажіть: житиме?

Лікарі знизували плечима. Шансів мало, ну, просто вони мізерні, майже нуль. Але…

І ось спрацювало оте саме "але". Усмішка на обличчі старого лікаря — батьківська, любляча, підбадьор-лива — та ще доброта в його вицвілих очах додали Ярині сили.

— Мені добре, — спромоглася вимовити. — А що це за ефекти? — Ярина обвела поглядом шумливі кро-ни дерев.

— Ефекти? — Обличчя старого лікаря знову засвітилося усмішкою. — Ні, все це так і є. І дерева, й не-бо… Увечері побачиш і свій Місяць. Тут ніяких декорацій немає, дівчино. Бо хіба ж є кращий лікар, ніж сама природа?

Отак почалося знайомство з ласкавим і грізним світом Землі.

Ярині розповіли, як її, майже безнадійну, доставили сюди, як почали лікувати за спеціальною методикою і що лікарняним ліжком для неї є озерце між деревами, а в ньому — цілюща вода… І повітря, насичене фітон-цидами, напоєне ароматом трав, і голубінь неба — все тут

допомагає заспокоїти біль, впоратись з тими руйна-ціями, які заподіяло перевантаження.

З кожним днем Ярині кращало, та й лікарі обнадіювали: скоро наша русалочка вийде на берег!

— Відбувається адаптація організму, дівчино, — говорив старий лікар. — А потім одягнемо костюм з корсетом, уже замовлено…

— І я зможу ходити?

— Авжеж. Спершу, мабуть, на милицях. А потім, коли хребет зміцніє… Резерви молодого організму ве-личезні.

Ярині кортіло дізнатися, чи він так і думає, чи всі ці заспокійливі розмови — лише психотерапія. Зосере-дилась, але ніяких інших думок не сприйняла. Виходить, слова ідентичні думкам, це ж добре! Очі їй повнилися блиском, життям. А як зраділа, коли нарешті було дозволено відвідини Геннадію!

— Та ти й справді живеш, як русалка! — Хлопець став під березою, щоб Ярина могла його бачити. — Можна, і я до тебе?

— Русалки ж топлять — не боїшся? — кволо усміхнулась Ярина.

— Ба не боюся, — весело відповів Геннадій. — Ти ж мене любиш!

Дівчина зашарілася, повела очима навколо: чи ніхто не чує?

— Не лякайся, тут нікого нема, — продовжував зухвалець. — Вони ж знають, що ми закохані, от і…

Отак, жартуючи, Геннадій освідчувався в коханні, а дівчину обсипало жаром, їй здавалось, що він просто кепкує, бо навіщо йому отака руїна? Але як не зосереджувалась, прихованих думок не вловила.

— Ти в цьому плавучому мішку, Яринко, немов оранжевий кокон…

— А… а можна хоч трохи помовчати?

— Для тебе я згодний на все! Мовчу. Послухай тишу, вона теж…

— Ну, я ж прошу, Гено…

Хлопець затулив собі рота долонею і стояв, кидаючи на Ярину сміхотливі погляди. Вона не відводила очей, дивилась пильно, аж брови їй збіглися над переніссям, та марно — "радіостанція" мовчала.

— Ти чимось невдоволена? — Геннадій опустив руку. — Що тобі сказала тиша?

— Підійди ближче, посидь коло мене.

Юнак умостився над самісінькою водою біля її узголів’я. Лице його спохмурніло.

Минала хвилина за хвилиною, а тиша так нічого й не сказала Ярині. Дівчині стало ясно: вона втратила такий дарунок природні Аж лячно — тепер вона зовсім беззахисна, немічна… 1 Геннадій її не любить… Авжеж, не любить… Чемність та ще, може, жаль… Жаль до інвалідки…

— Ну, що, вже можна говорити? — обізвався Геннадій.

— Не треба.

— Що з тобою, люба? Губенята надулися, очі сполохані. Чому б то?

Грайливо-насмішкуватий тон ще більше роз’ятрив серце дівчини. Змусила себе мовчати. Заплющила очі й так лежала, мов мумія.

Геннадій устав, постояв ще трохи. Намагався "розворушити" Ярину, але вона не обзивалася. Юнак зни-зав плечима та й пішов, міркуючи про таємниці дівочого характеру. Ну, чого б ото? Чим він її образив?

На терасі клінічного корпусу біля столика з апаратурою сиділа медсестра — літня жінка з посрібленим волоссям. Вона привітно поглянула на Геннадія і спитала:

— Ну, як там наша Яриночка?

— Чогось не в гуморі.

— Глядіть, — жартівливо посварилася медсестра. — На екранах сплески — чи не сердечні діла?

— Сердечні? При чому тут цей насос?

— Який насос? — здивувалась медсестра.

Геннадій скривив обличчя усмішкою:

— Серце, хіба ви не знаєте? Це ж просто насос, його функція — перекачувати кров, та й тільки.

— Та й тільки? — здивувалась жінка. — Е, ні…

— Це ж наукове визначення.

— Визначення… Функція… Дуже мудрі ви стали. — Медсестра замовкла, тривожно поглядаючи на зе-ленкуваті миготливі екранчики. Обличчя їй враз пополотніло: — Ой лишенько! Що сталось?!

Прожогом кинулась із тераси, чимдуж побігла до Ярининого озера. Геннадій — за нею.

Втонула! Яскраво-оранжевий спальний мішок просвічував з глибини, ніби там палало багаття.

Медсестра, як була в халаті, так і стрибнула в воду.

V

Майже тиждень Геннадієві не дозволяли побачення з Яриною, мотивуючи відмову її тяжким станом.

— Та їй тільки полегшає! — запобігливо усміхався юнак, щасливий з того, що життя селенітки врятоване.

— Бач, ви легковажите словами… — втомлено вимовив старий лікар. — А слово — як вогонь, може зі-гріти й обпалити.

Геннадій перестав усміхатися, заговорив іншим тоном:

— Чи я не знаю психічної сили слова? От ви порівняли з вогнем. Гарно, хоча й не оригінально. Та я й не розмовлятиму — хочу змалювати її. Нащо ж я прихопив мольберта?

Старий лікар спочатку нехотя, а потім з цікавістю слухав просторікування юнака, спостерігав, як він час від часу поглядає у вікно — туди, де в затінку поблискує озерце. Що він думає, цей хлопець? Чи

хоч розуміє, що Ярина, ця селетінка — новий різновид homo sapiens і на Землі жити не зможе? Такі зовсім різні… Чи саме в Цьому і причина?

— Звичайно, ви можете розмовляти з нею про що завгодно, — нарешті обізвався старий лікар, — та тіль-ки не травмуйте…

— Серця?

— Я хотів сказати — нервової системи. Це дівчина незвичайна… Спроба самогубства свідчить про слаб-кість нервової організації. А обставини тяжкі… На Землі для неї оптимальних умов немає і не може бути, пове-ртатися на Місяць боїться і не хоче — скафандри і тунелі остогидли до смерті, хіба, каже, там життя?

— Та я ж несу таку радісну новину, що вона затанцює! Чи вже сказали?

— Про що? — скинув густими бровами лікар. — У нас була тяжка ніч…

— Та про ухвалу Організації Об’єднаних Націй. Прийнята одноголосно… Е, та ви, бачу, не чули. Чи не звернули уваги? Схвалено генеральний план опанування Місяця!

Лікар підвів сиву голову і, немов хлопчак, протер кулаками очі.

— Ага, так. Це добре, дуже добре. Ідіть до неї, юначе, ідіть. — Він підвівся і, підійшовши до Геннадія, поклав йому руку на плече. — А позитивні емоції теж… треба прийнятними дозами… Психіка також потребує гігієни.

— Ну, а як же! — Хлопець уже опинився на порозі. — Доза, норма, порція, міра — це ж запорука здоров’я!

Старий з усмішкою дивився вслід юнакові. Зелений ще, в кишеню за словом не лізе, а глибини поки що немає… Чомусь стало трохи сумно і… заздрісно. Махнув рукою, наче відганяючи осу, і почав стягувати з себе халат.

— Добрий день!

— Здрастуй.

Геннадій одразу помітив, як змарніла Ярина. Лице біле, як скибка Місяця морозної ночі, кволість у зів’ялих пальцях і запалих очах, кволість і смертельна втома. А ще — байдужість, цілковита апатія в погляді. В ко-гось іншого це викликало б почуття жалю, розчулення. Геннадій, встановлюючи мольберта, сердито бурчав:

— Розкисла. Куди це годиться?

Її густі синюваті вії затріпотіли, губи ворухнулися, але вона стрималась і нічого не сказала.

— Мама хапається за серце, лікарі ночей не досипають, я… навіть я переживаю! А вона…

Не сказати б усмішка, але тінь її все-таки майнула в дівчини на лиці.

— Невдячність, егоїзм.

Витискуючи з тюбиків фарбу, Геннадій хльоскав дівчину різкими словами, а вона все те слухала мовчки, зрідка поглядаючи на його розчервоніле обличчя. Коли він, впоравшись з мольбертом, сів на траву, обізвалася:

— Ти смішний, Гена.

Аж підскочив — наче його струмом ударило, Він смішний? То в неї сміховинне уявлення про смішне!

У відповідь на його тираду Ярина усміхнулась.

— Ну, от… — примирливо сказав Геннадій, знову сідаючи біля мольберта. — Отак би й давно. В куль-турних шарах твоєї душі ще є самородки! А то, бач, їй жити не хочеться…

— А навіщо так жити?

Геннадій окинув поглядом озерце, де вона була на припоні, узяв пензля й почав малювати її великі зеленкуваті очі. Торкався пензлем полотна й думав: що їй відповісти? Що життя — це дивовижний феномен природи? Що найнебезпечніша хвороба людини — песимізм, ентропія духу?

— Хникання дорослих не люблю, Ярино. Чула? Ось трохи зміцнієш — полетимо на Місяць. Уже замов-лено спеціальний костюм для тебе, — полегшить перевантаження. — Хлопець зітхнув. — А там, у себе дома… Ну, що ж, будемо звідти милуватись Землею.

— Разом? Справді разом? — сіпнулась Ярина, і по дзеркалу озера розбіглися хвильки. В очах їй сяйнуло.

— Ну, звичайно! А ти ж думала як? — Хотів уловити той зблиск, та не встиг. Вона одразу ж зів’яла, по-ринула в апатію, очі посіріли.

— Знову катакомби, скафандри… і чорнота, чорнота…

Ярина болісно силкувалася сприйняти, почути його думки, але нічого не виходило. Як і з лікарями. Го-лова така важка, наче суціль набита протонами — хіба там проб’ються легесенькі біохвилі!

Широко розплющеними сухими очима крізь віття дивилася на хмари, що громадились то грізними веле-тнями, то величезними скелями. І чому ті скелі не обваляться на неї? Нащо їй цей немилий світ? Лише біль та нездійсненні поривання…

Геннадій розумів, що їй важко, дуже важко, але сама думка про те, що вона капітулює, обурювала хлопця до глибини душі. Як це так?

Поглядав то на неї, то на полотно, де народжувались її очі й з’явилися контури її обличчя.

— Слухай…

Вона мовчки дивиться на небо, ніби тут нікого й нема.

— Ти чуєш чи ні? Ти отут замкнулася в собі і не знаєш, що сталося на світі!

Стріпнулися вії, ворухнулися губи:

— А що?

— Та як тобі сказати… Хороша, радісна, ну просто вражаюча новина! Ти тільки не хвилюйся, бо твоя нервова система…

— Кажи! — Ярина повернулась до нього обличчям.

— Не хвилюйся, бо там же на осцилографах почнуть танцювати криві… Позитивні емоції — вони теж… Медицина каже: і їх треба дозувати.

— Гено, ти стаєш нудним.

— Так от, на Місяці розпочинається… Об’єднані Нації схвалили грандіозний проект!

— Ану тебе…

— На Місяці буде створено атмосферу й гідросферу— такі самі, як і на Землі. Уявляєш? Ніяких тобі скафандрів — дихай собі повітрям, ходи, бігай…

— А ще що?

— Гасай, стрибай, крутися, вертися, танцюй!

— І тільки?

— У вільний час можна й попрацювати…

Яринині губи розтяглися в усмішці, і він продовжував ще з більшим жаром:

— Ні, ти уявляєш? Купайся в морі, загорай собі на чорному пісочку, лови рибу в озерах і річках!

— І мели всякі дурниці…— перебила Ярина.

— Що, не віриш? І розкопки… Забула? А вони ж свідчать: життя на Місяці було. Ця планета мала свою біосферу — то чому ж не можна її відновити? Наша цивілізація уже має змогу здійснити це історичне…

Ярина слухала з усе більшою увагою, погляд її пожвавішав.

— Гено, Гено, — зашепотіла дівчина, — якщо це…

З корпусу вискочила медсестра з якоюсь сумочкою в руці. На ходу повертала її в різні боки і щось стиха бубоніла. Помітивши штирок антени, Геннадій здогадався: Яринина мама організувала побачення з донькою. Так, медсестра несла портативний телевізор.

— Ось де наша русалочка, — говорила вона в мікрофон, — ось її озеро…

— Здрастуй, доню!

В голосі чулася тривога, обличчя на екранчику було напружене, та ось їхні погляди зустрілися, і напруга та настороженість одразу зникли.

— Мамо! — Слово помчало крізь космічну прірву — по-дитячому радісне, зворушливе, любляче. — Мамо!

— Я бачу — тобі вже краще, доню… І Геннадій тут? Добридень, юначе!

— Здрастуйте! Добре, що ви…

— Гена каже, що ухвалено проект…

— Ми всі тут під враженням цієї ухвали…

— І це справді — Місяць огорнеться атмосферою, мамо?

— Навіть склад її затверджено — двадцять два відсотки живлющого кисню!

— І… вода?

— Аякже, і вода, тим більше, що в надрах Місяця знайдено великі басейни.

— Але ж… Невже це все… Наче сон…

— Проект схвалило все людство, а воно ж — космічна сила, Яринко… На нас чекає така праця…

Втрутився сторонній дівочий голос:

— Кінчайте, п’ять секунд.

— Я хочу додому, мамо, додому! — встигла вигукнути Ярина, і екранчик погас.

Дівчина поглянула на небо — блакить! І дерева дослухаються до чогось, і медсестра просяяла, і Гена — якийсь не такий… Світ змінився!